

ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÜZEL KONUŞMA BECERİSİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mustafa BAŞARAN

Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli

İlhan ERDEM

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Malatya

Özet

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisi ile ilgili düşüncelerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisine ilişkin tutumları, örnek aldıkları modeller, topluma model teşkil eden kişilere ilişkin görüşleri, bir konuşmayı güzel bulmalarında kullandıkları kriterler ve konuşmalarının etkili ve güzel olmasını engelleyen nedenleri tespit etmek amacıyla anket kullanılmıştır. Araştırmada örneklem olarak Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinde 90'nı birinci ve 100'ü dördüncü sınıfa devam eden toplam 190 öğretmen adayı seçilmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde ilgili kavramsal çerçeve, ikinci bölümünde araştırmanın yöntemi ve üçüncü bölümünde ulaşılan bulgular ve yorumları verilmiştir. Son bölümde ise araştırmanın sonuçları listelenmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Güzel Konuşma, Öğretmen Adayları, Güzel Konuşmaya İlişkin Tutumlar*

A RESEARCH ABOUT VIEWS OF TEACHER CANDIDATES ON RHETORICAL SPEAKING SKILL

Abstract

Aim of this study is to find out the views of teacher candidates on rhetorical speaking skill. For this aim, a questionnaire was used which was developed to find out the reason that prevent teacher candidates effective and good speaking, the criteria they use to determine a speaking good, their opinions about models representing the society, models the teacher candidates take, their attitude towards rhetorical speaking skill. In this research, a hundred and ninety teacher candidates (ninety from first and hundred from fourth class) chosen as sample who are the students of Gazi University, Education Faculty, Department of Primary School Teacher and Turkish Teacher. The first part of the research, theoretical knowledge about the rhetorical speaking skill is introduced, in the second part the method of research is mentioned and in the third part the results and their interpretation are given. In last part of research, the obtained results are listed.

***Key Words:** Rhetorical Speaking, Teacher Candidates, Attitude towards Rhetorical Speaking*

1. GİRİŞ

İnsanların duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını açıklamak amacıyla kullandıkları ortak iletişim vasıtasına dil denir. İletişim kurma sürecinde değişik etkinlikler söz konusudur: Örneğin, iletişim sözlü veya yazılı olarak gerçekleşebileceği gibi iletişimde beden dilini ve göstergeleri de kullanmak mümkündür. Bu etkinliklerin bireyi amaçladığı hedefe ulaştırması için bireylerin, konuşma, yazma, okuma, dinleme vb. iletişim becerilerini geliştirmesi gerekir.

Konuşma becerisi diğer iletişim becerileri içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Zira dilbilimciler, her türlü iletişimin temeli olarak sözlü dili kabul etmişlerdir. Dünyadaki her toplum yazılı bir dile sahip olmasa bile sistemli bir konuşma diline sahiptir. Diller, yazılı şekle büründüğünde ise bunu ortaya çıkaran konuşma dilidir. Ayrıca unutulmamalıdır ki okuma ve yazma becerilerinin de temelini konuşma ve dinleme becerileri oluşturmaktadır (1).

1.1. Konuşma

Konuşma, bireyler ve birey-toplum arasında cereyan eden sözlü iletişim olarak tanımlanabilir (2). Bireyin diğer insanlarla dil yoluyla kurduğu iletişimin bir boyutunu oluşturan konuşma, sözel olarak duygu ve düşünce alışverişidir. Bu bakımdan konuşmayı bireyler arasında yaşantıların sözlü olarak paylaşılması süreci olarak tanımlamak da mümkündür.

Bir anlaşma ve yakınlaşma aracı olan konuşma; göze ve kulağa hitap eden daha nice anlaşma araçları bulunduğu halde düşüncelerin ve duyguların ifadesinde insanlığın varlığından beri öneminden hiçbir şey kaybetmemiştir. Araştırmalar, insanların bir gününün %50'ine %80'lik bir bölümünü iletişim kurarak; iletişim kurma zamanlarının da ortalama %45'ini dinleyerek, %30'unu konuşarak, %16'sını okuyarak %9'unu ise yazarak geçirdiğini ortaya koymaktadır (3). Televizyon ve radyo teknolojisindeki gelişmelerle beraber konuşma ve dinlemenin insan hayatındaki önemi daha da artmıştır.

Konuşma, insanın toplumsal hayatında başarı ya da başarısızlığını belirleyen temel faktörlerden biridir. Konuşma günümüzde demokratik hayatı oluşturmada önemli bir faktör olduğu gibi demokratik bir toplumda vazgeçilmeyecek en temel bireysel hak ve görevdir (4).

1.2. Etkili ve Güzel Konuşma

Etkili ve güzel konuşmanın dolayısıyla etkili iletişimin temelinde doğru konuşma vardır. Doğru konuşma, seslendirme ve söylemenin bir üst basamağıdır (5). Doğru konuşma, sesleri ve kelimeleri doğru söyleme, amaca uygun kelime seçme ve kullanma, doğru cümle kurma ve cümlenin öğelerini doğru sıralama becerilerini kapsamaktadır. Güzel konuşma ise konuşmanın geliştirilmiş, kuralları tespit edilmiş ve bu suretle adeta bir sanat haline getirilmiş halidir. Güzel konuşma, güzel bir şiir, güzel bir resim

veya bir müzik eseri gibi insan zekası ve zevkinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir (6).

Etkili ve güzel konuşma birçok konuşma becerisinin toplamıdır. Bu becerilerden en önemlisi kelimelerin yapılarına uygun olarak telaffuz edilmesidir. Bir kelimenin doğru telaffuzu hem o kelimenin yer aldığı cümlenin ahengiyle hem de ifade ettiği anlamın kolay ve doğru anlaşılmasıyla ilgilidir (7). Etkili ve güzel konuşma doğru telaffuzun yanında, nefes kontrolü, artikülasyon (boğumlama), düzgün bir diksiyon, yerli yerinde söyleyiş, anlatıma güç katan doğru vurgulama ve tonlama becerilerini içerir (8). Ayrıca etkili ve güzel konuşmada bireyin, konuşulan dilin gramerini, kullandığı kelimelerin anlamlarını, konuşma fiilinin ne olduğunu, nasıl gerçekleştiğini ve hangi temeller üzerine oturduğunu bilmesi de önemlidir.

1.2.1. Etkili ve Güzel Konuşma Becerisini Geliştirme

İnsanda konuşma, tasarımlar (zihinsel şemalar), düşünme ve gözlem yeteneğiyle birlikte, konuşarak ve dinleyerek gelişir. Tasarımlar ve düşünme geliştikçe dil zenginleşir, cümlede anlatımı zenginleştiren diğer dil unsurları çoğalır. Konuşma gelişiminde bireysel farklılıklar (istidat, cinsiyet vb.) ve çevre etkilidir.

Konuşma becerisinin gelişmesi üzerinde öncelikle çevre etkilidir. Aile ve bireysel çevre, çocuğun ilk yıllarında konuşmasını şekillendirmektedir. Bu dönemlerde özellikle fonetik ve morfolojik olarak çocuğun duydukları, konuşma yeteneğini etkilemektedir. Güzel ve etkili konuşma üzerinde bireyin doğal çevresinin kimi zaman olumsuz etkileri olduğu da gözlenebilir. Bu olumsuz etkiler, çevrede bulunan modellerden veya kitle iletişim araçlarından kaynaklanabilir. Mesela; boğazdan çıkarılan “h” ve “k” sesleri tamamen çevre şartlarının sonucudur. Örgün eğitimde düzeltilmeyen bu gibi mahallî unsurlar kalıcı olmaktadır. Bu gibi konuşma yanlışlıklarının düzeltilmesi için çocuğa olumlu modellerin sunulması son derece önemlidir. Olumsuz konuşma davranışları genellikle örgün eğitim kurumlarında da düzeltilmemekte ve insanlar diksiyon kurslarına yönelmektedirler. Bu yüzden yaygın eğitim kurumlarına, güzel ve etkili konuşmada önemli görevler düşmektedir.

Etkili ve güzel konuşma eğitim yoluyla geliştirilmesi mümkün olan bir beceridir. Eğitim kurumlarında verilen konuşma derslerinin amacı, öğrencilere duygu ve düşüncelerini dilin kurallarına uygun, doğru ve etkili bir biçimde anlatma yeteneği kazandırmaktır. Konuşma öğretimi birtakım formüllerin ezberlenmesiyle değil, uygulamayla öğrenilecek bir etkinliktir. Bu yüzden yazılı ve sözlü anlatım derslerinde öğretmen sözlü anlatım için ayrı zaman ayırmamalı, her öğrenciye sınıf içi etkinliklerde yeteri kadar konuşma fırsatı tanımalıdır (9, 10,11).

1.2.2. Etkili ve Güzel Konuşmanın Önemi

Sosyal hayatta ve bireyin kariyerinde etkili ve güzel konuşmanın çok önemli bir yeri vardır. Hayatta başarılı olmakla olmamak arasında etkili ve güzel konuşma yete-

neğinin çok kritik bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Örneğin kendilerini daha iyi ifade eden öğrenciler, öğretmenlerinden daha çok kabul görmekte, liderlik özelliklerini geliştirebilmekte ve akademik alanda daha başarılı olmaktadır (1).

Klein'e göre etkili ve güzel konuşma günlük hayatta bireye şu faydaları sağlamaktadır (1):

1. İyi konuşmacılar, diğer insanlara göre kendilerini daha iyi ifade ederler.
2. Zaman ve mekân farkı olmaksızın fikirlerini rahatça söyleyebilirler.
3. Tecrübeleri özümsemeye, onları birbirine bağlamada ve hatırlamada başarılıdırlar.
4. Dilin sembolik yapısını daha iyi anlar ve dili düşüncelerini geliştirmek için daha etkili bir şekilde kullanırlar.

King, (1999: 63) Genel anlamda iyi konuşmacıların sahip oldukları avantajları şu şekilde sıralamak mümkündür (12):

İyi konuşmacılar,

- Konulara değişik açılardan bakarlar; bildik bir konunun hiç fark edilmeyen bir yanını yakalarlar.
- Geniş ufukları vardır. Günlük yaşamlarının dışındaki başka durumları da tartışır, konuşur, düşünürler.
- Coşkulu olurlar.
- Dinlediklerine ilgi gösterirler.
- Hep kendileri hakkında konuşmazlar.
- Empati (eşduyum) yaparlar. Kendilerini başkalarının yerine koymaya çalışırlar.
- Mizah duyguları gelişmiştir.
- Kendilerine has bir konuşma biçimleri vardır.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi, olayları ve olguları doğal koşulları içerisinde incelemeyi hedefleyen alan araştırması yöntemidir. Olay ve olguları (örnekleme alınan öğretmen adaylarına ait betimsel bilgiler, öğretmen adaylarının güzel konuşmaya ilişkin tutumları, konuşma konusunda kendilerine model aldıkları kişiler, muhtemel modellerinin güzel konuşma hususunda nitelikleri, güzel konuşmalarını olumsuz etkileyen ve bir konuşmayı güzel bulmalarında etkili olan faktörler hakkındaki düşünceleri) betimle-

mek için anket kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu evrenden 40'ı Sınıf Öğretmenliği birinci, 50'si Sınıf Öğretmenliği dördüncü, 50'si Türkçe Öğretmenliği birinci ve 50'si Türkçe Öğretmenliği dördüncü sınıfa devam eden toplam 190 öğretmen adayı örneklem olarak seçilmiştir. Örneklem alınan deneklerin 114'nü (%60) bayan, 76'sını (%40) ise erkek öğretmen adayları oluşturmaktadır.

2.3. Ölçme Aracı

Araştırmada öğretmen adaylarının güzel konuşmaya ilişkin tutumlarını ve güzel konuşma hususundaki düşüncelerini belirlemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde öğretmen adaylarına ait betimsel bilgilerin; ikinci bölümde öğretmen adaylarının güzel konuşma hususundaki düşüncelerinin tespiti amacıyla hazırlanan sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise öğretmen adaylarının güzel konuşma ile ilgili tutumlarının belirlenmesi amacıyla geliştirilen bir tutum ölçeği yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünün geçerliliği uzman görüşü alınarak sağlanmıştır. Güvenilirlik için alfa testi yapılmıştır. Alfa testi sonucunda bazı maddeler anketten tamamen çıkarılmıştır. Anketin ikinci bölümünde bulunan konuşmada model alınan kişilerle ilgili seçenekler için alfa katsayısı .80; güzel konuşmayı olumsuz etkileyen faktörler için .77; modellerin nitelikleri için .67 ve güzel konuşmada bulunması gereken nitelikler için .83 olarak bulunmuştur.

Anketin üçüncü bölümünde öğretmen adaylarının güzel konuşma hususundaki tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen likert tipi beşli derecelendirme ölçeği yer almaktadır. Ölçek, “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. Verilen cevaplar, olumlu ifadeler için “kesinlikle katılmıyorum”dan “tamamen katılıyorum”a 1’den 5’e doğru puanlar verilerek, olumsuz ifadeler için ise tam tersi bir puanlama ile kodlanmıştır. Bu ölçek hazırlanırken ilgili çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmalardan faydalanılmıştır. Kapsam geçerliliğinin sağlanması için alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için, uygulama sonucu yapılan faktör analizinde, tutum ölçekten üç madde atılmıştır. Bu üç maddenin atılmasından sonra yapılan faktör analizinde toplam varyansın %43.242’sini açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır. Maddelerin tamamının faktör yükleri .40’dan fazladır. Tutum ölçeğinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla yapılan testte Cronbach Alfa katsayısı .80 olarak bulunmuştur.

2.4. Anket Formunun Uygulanması

Anket formu 2007-2008 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde evren ve örnek-

lem kısmında belirtilen deneklere araştırmacılar tarafından ulaştırılmış ve uygulanmıştır. Uygulanan anketler yine araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Ölçme aracı öğrencilere uygulandıktan sonra, veriler SPSS 10.0 programı yardımıyla çözümlenmiştir. Toplanan verilerin işlenmesinde, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzde, t-testi ve F testi (ANOVA) kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde uygulamadan elde edilen verilerin işlenmesi sonucu ulaşılan bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisinin Gelişmesi Açısından Üniversitede Verilen Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Üniversitede aldığımız eğitimin güzel konuşma becerinizi olumlu yönde etkilediğini düşünüyor musunuz?	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Sınıf Öğretmenliği birinci sınıf	32	80.0	8	20.0
Sınıf Öğretmenliği dördüncü sınıf	31	62.0	19	38.0
Türkçe Öğretmenliği birinci sınıf	44	88.0	6	12.0
Türkçe Öğretmenliği dördüncü sınıf	32	64.0	18	36.0
Toplam	139	73.2	51	26.8

Tablo 3.1. incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği birinci sınıftaki öğretmen adaylarının % 80'inin, dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının % 62'sinin, Türkçe Öğretmenliği birinci sınıftaki öğretmen adaylarının % 88'inin ve dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının % 64'ünün üniversitede aldıkları eğitimle doğru orantılı olarak güzel konuşma becerilerinin de geliştiğini düşündükleri görülmektedir. Bu bulgular, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun (% 73.2) üniversitede aldıkları eğitimin güzel konuşma becerilerini olumlu yönde etkilediğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.2. Öğretmen Adaylarının Aldıkları Sözlü Anlatım Derslerinin Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Üniversitede aldığımız sözlü anlatım dersleri güzel konuşma becerisini kazandırma ve geliştirmede yeterli midir?	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Sınıf Öğretmenliği birinci sınıf	22	55.0	18	45.0
Sınıf Öğretmenliği dördüncü sınıf	5	10.0	45	90.0
Türkçe Öğretmenliği birinci sınıf	42	84.0	8	16.0
Türkçe Öğretmenliği dördüncü sınıf	9	18.0	41	82.0
Toplam	78	41.1	112	58.9

Tablo 3.2. incelendiğinde, öğretmen adaylarının yarısından fazlasının (% 58.9) sözlü anlatım derslerinin güzel konuşma becerisini kazandırma ve geliştirmede yeterli olmadığını düşündüğü; birinci ve dördüncü sınıfların verdiği cevaplar incelendiğinde, Sınıf Öğretmenliği birinci sınıftaki öğretmen adaylarının % 55'inin; Türkçe

Öğretmenliği birinci sınıftaki öğretmen adaylarının % 84'ünün; Türkçe Öğretmenliği dördüncü sınıf öğretmen adaylarının % 18'inin ve Sınıf Öğretmenliği dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının ise sadece % 10'unun, sözlü anlatım dersini güzel konuşma becerisini geliştirme açısından yeterli bulduğu görülmektedir. Bu bulgular birinci sınıftaki öğretmen adaylarının yarısından fazlasının sözlü anlatım dersini güzel konuşma becerisini geliştirme hususunda yeterli bulduğu ancak dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının çok büyük bir bölümünün bu dersin güzel konuşma becerisini geliştirme hususunda yetersiz olduğunu düşündüğü şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.3. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Kursuna Gitme Hususundaki Görüşleri

Güzel konuşma kursuna gitmek istiyor musunuz?		Evet		Hayır	
		f	%	f	%
	Sınıf Öğretmenliği birinci sınıf	27	67.5	13	32.5
	Sınıf Öğretmenliği dördüncü sınıf	29	58.0	21	42.0
	Türkçe Öğretmenliği birinci sınıf	37	74.0	13	26.0
	Türkçe Öğretmenliği dördüncü sınıf	47	94.0	3	6.0
	Toplam	140	73.7	50	26.3

Tablo 3.3. incelendiğinde öğretmen adaylarının çoğunluğunun (%73.7) güzel konuşma kursuna gitmek isteği görülmektedir (Sınıf Öğretmenliği birinci sınıf: % 67.5; dördüncü sınıf: %58.0; Türkçe Öğretmenliği birinci sınıf %74.0 ve dördüncü sınıf: %94.0). Ancak uygulama sonucu elde edilen verilere göre, örnekleme alınan 190 öğretmen adayından sadece 8 tanesi (%4.2) bir güzel konuşma kursuna gitmiştir/ gitmektedir.

Tablo 3.4. Öğretmen Adaylarının Konuşma Hususunda Model Aldığı Kişiler

Modeller	Hiç		Kısmen		Çok	
	f	%	f	%	f	%
1- Anne	20	10.5	89	46.8	81	42.6
2- Baba	18	9.5	107	56.3	65	34.2
3- Ağabey/abla	76	40.0	69	36.3	45	23.7
4- Arkadaş	16	8.4	90	47.4	84	44.2
5- İlkokul öğretmeni	52	27.4	52	27.4	86	45.3
6- Türkçe/edebiyat öğretmeni	26	13.7	67	35.3	97	51.1
7- Üniversitedeki hocaları	29	15.3	73	38.4	88	46.3
8- Siyasetçiler	130	68.4	45	23.7	15	7.9
9- Haber spikerleri	91	47.9	78	41.1	21	11.1
10- Tiyatro sanatçıları	75	39.5	81	42.6	34	17.9
11- Sinema sanatçıları	79	41.6	84	44.2	27	14.2
12- Şair ve yazarlar	42	22.1	86	45.3	62	32.6
13- Popüler müzik yapan sanatçılar	120	63.2	51	26.8	19	10.0
14- Dizi veya sinema filmlerindeki karakterler	80	42.1	89	46.8	21	11.1
15- Çocukluğumu geçirdiğim çevrede bulunan yetişkinler	17	8.9	71	37.4	102	53.7

Tablo 3.4.'te çevrelerinde bulunan kişilerin, öğretmen adaylarının konuşmaları üzerinde ne derece etkili olduğu görülmektedir. Tabloya göre öğretmen adayları en az siyasetçilerden, popüler müzik yapan sanatçılardan ve haber spikerlerinden; en

fazla çocukluğunun geçtiği çevrede bulunan yetişkinlerden, sonra sırasıyla Türkçe/edebiyat öğretmenlerinden, üniversitedeki hocalarından, ilkökul öğretmenlerinden, arkadaşlarından ve annelerinden etkilenmektedirler. Bu bulgular öğretmen adaylarının çocukluk dönemlerinde çevrelerinde bulunan modelleri (anne, ilkökul öğretmeni, çocukluğun geçtiği çevrede bulunan yetişkinler) örnek aldıkları ancak yetişkin bir insan olduklarında medyada sıklıkla görülen popüler insanları (siyasetçi, pop müzik yapan sanatçılar, haber spikeri) değil lisede edebiyat/Türkçe öğretmenlerini, üniversitede hocalarını model olarak aldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.5. Öğretmen Adaylarının Konuşma Hususunda Etkilendikleri Modeller Üzerinde Cinsiyet Değişkeninin Etkisi

Modeller Sd=188	Bayan (N=114)		Erkek (N=76)		t	p
	X	S	X	S		
3- Ağabey/abla	1.71	.77	2.02	.76	2.770	.006
5- İlkokul öğretmeni	2.28	.82	2.02	.83	2.074	.039

Tablo 3.5.'te görüleceği üzere cinsiyet değişkeninin konuşmada model alınan kişilerden ağabey/abla ve ilkökul öğretmeni üzerinde anlamlı bir etkisi vardır ($p < .05$). Bu bulgular bayan öğretmen adaylarının ilkökul öğretmenlerinden; erkek öğretmen adaylarının ise ağabeyleri/ablalarından daha fazla etkilenmekte olduğu şeklinde yorumlanabilir.

3.6. Öğretmen Adaylarının Konuşma Modellerinin Niteliklerine İlişkin Görüşleri

Modeller	Kötü		Kısmen iyi		İyi	
	f	%	f	%	f	%
1- Üniversitedeki hocalar	17	8.9	64	33.7	109	57.4
2- Siyasetçiler	94	49.5	76	40.0	20	10.5
3- Haber spikerleri	45	23.7	110	57.9	35	18.4
4- Tiyatro sanatçıları	29	15.3	108	56.8	53	27.9
5- Sinema sanatçıları	46	24.2	116	61.1	28	14.7
6- Şair ve yazarlar	17	8.9	89	46.8	84	44.2
7- Popüler müzik yapan sanatçılar	130	68.4	54	28.4	6	3.2
8- Dizi veya sinema filmlerindeki karakterler	102	53.7	78	41.1	10	5.3

Tablo 3.6. incelendiğinde, öğretmen adaylarının konuşma konusunda üniversite hocalarının, şair ve yazarların topluma iyi birer model olduklarını düşündükleri söylenebilir. Ancak öğretmen adaylarına göre popüler müzik yapan sanatçılar, dizi veya sinema filmlerindeki karakterler, siyasetçiler ve haber spikerleri topluma iyi bir model olmaktan oldukça uzaktırlar.

Tablo 3.7. Öğretmen Adaylarına Göre Bir Konuşmanın Etkili ve Güzel Olmasını Etkileyen Faktörler

Faktörler	Az		Orta		Çok	
	f	%	f	%	f	%
1- Konuşmacının ses tonu	-	-	31	16.3	159	83.7
2- Konuşmacının vurgu ve tonlamaları	-	-	10	5.3	180	94.7
3- Konuşma esnasında uygun yerlerde durma/duraksama	-	-	26	13.7	164	86.3
4- Konuşma hızı	-	-	50	26.3	140	73.7
5- Konuşmanın dilbilgisi kurallarına uygunluğu	-	-	61	32.1	129	67.9
6- Uygun beden dili kullanımı	-	-	33	17.4	157	82.6
7- Konuşmayı materyallerle destekleme	16	8.4	80	42.1	94	49.5
8- Konu (ilginçlik, güncellik vb.)	14	7.4	43	22.6	133	70.0
9- Kelime hazinesinin zenginliği	-	-	44	23.2	146	76.8
10- Konuşmacının fiziki görünüşü	19	10.0	104	54.7	67	35.3
11- Konuşmacının konuya hakimiyeti	-	-	21	11.1	169	88.9
12- Konuşmacının dinleyiciyi motive etme becerisi	-	-	26	13.7	164	86.3
13- Konuşmacının nefes kontrolünün iyi olması	-	-	46	24.2	144	75.8
14- Doğru telaffuz	-	-	21	11.1	169	88.9
15- İçeriğin iyi organize edilmesi	-	-	68	35.8	122	64.2
16- Konuşmacının psikolojik durumu (neşeli, istekli vb.)	-	-	61	32.1	129	67.9
17- Hedef kitlenin özelliklerine uygun konuşma	-	-	41	21.6	149	78.4
18- İstanbul ağzıyla konuşma	10	5.3	77	40.5	103	54.2
19- Konuşmanın işitilebilirliği	-	-	32	16.8	158	83.2
20- Uygun fiziksel ortam (ısı, ışıklandırma, ayakta kalma vb.)	-	-	81	42.6	109	57.4
21- Konuşma içeriğinin anlamayı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi	8	4.2	54	28.4	128	67.4

Tablo 3.7.'de öğretmen adaylarının bir konuşmayı güzel ve etkili bulmalarında hangi değişkenlerin ne ölçüde etkili olduğuna dair görüşleri verilmektedir. Öğretmen adaylarına göre bir konuşmanın etkili ve güzel olmasında konuşmacının fiziki görünüşü, konuşmanın materyallerle desteklenmesi, konu, İstanbul ağzıyla konuşma, konuşma içeriğinin organize edilmesi ve konuşma içeriğinin düzenlenmesi diğer faktörler kadar etkili değildir. Konuşmacının vurgu ve tonlamaları, konuya hakimiyeti, telaffuzu, konuşma esnasında uygun yerlerde durması, dinleyiciyi motive etme becerisi, beden dili kullanmadaki ustalığı, ses tonu ve konuşmanın işitilebilirliği ise konuşmanın etkili ve güzel olmasında olumlu yönde oldukça etkilidir.

Tablo 3.8. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerilerini Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler

Faktörler	Az		Orta		Çok	
	f	%	f	%	f	%
1- Özgüven eksikliği	73	38.4	55	28.9	62	32.6
2- Bilmçaltının konuşmayı etkilemesi (belli konularda heyecan, gaf yapma vb.)	37	19.5	77	40.5	76	40.0
3- Konuşma dili ve yazı dili arasındaki farklılık	88	46.3	77	40.5	25	13.2
4- Sosyal çevrede güzel konuşmanın önemsiz kabul edilmesi	116	61.1	48	25.3	26	13.7
5- Güzel konuşma eğitimi almamak	82	43.2	69	36.3	39	20.5
6- Güzel konuşma becerisini önemsiz bulmam	144	75.8	36	18.9	10	5.3
7- Konuşma konusunda yanlış modeller seçmiş olmak	140	73.7	38	20.0	12	6.3
8- Aşırı heyecan	42	22.1	76	40.0	72	37.9
9- Hazırlıksız konuşmak	44	23.2	89	46.8	57	30.0
10- "eee", "yani" vb. dolgu kelimeleri kullanma alışkanlığı	85	44.7	78	41.1	27	14.2
11- Endişe (gaf yapma, unutmama, bir topluluğa hitap etme vb.)	52	27.4	60	31.6	78	41.1
12- Sosyal çevrede güzel konuşan bireylere karşı takınılan olumsuz tavır	135	71.1	40	21.1	15	7.9

Tablo 3.8. incelendiğinde öğretmen adaylarının güzel konuşmalarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin en etkisizlerinin, yanlış modeller seçmiş olmak, güzel konuşma becerisinin önemine inanmamak, sosyal çevrede güzel konuşmanın önemsiz kabul edilmesi ve güzel konuşan bireylere karşı takınılan olumsuz tavır olduğu görülmektedir. Endişe, heyecan, hazırlıksız konuşma, bilinçaltının konuşmaya etkisi ve özgüven eksikliği ise güzel konuşmayı olumsuz etkileyen en önemli faktörlerdir.

Tablo 3.9. Cinsiyetin Güzel Konuşma Becerisini Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşler Üzerindeki Etkisi

Faktörler Sd=188	Bayan (N=114)		Erkek (N=76)		t	p
	X	S	X	S		
12- Sosyal çevrenin etkili ve güzel konuşan bireylere karşı takındığı olumsuz tavır	1.17	.44	1.65	.74	5.601	.000

Tablo 3.9.'da görüleceği üzere cinsiyet değişkeni güzel konuşmayı olumsuz etkileyen faktörlerden “sosyal çevrede etkili ve güzel konuşan bireylere karşı takınılan olumsuz tavır” üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmaktadır ($p < .05$). Bu bulgu erkek öğretmen adaylarının “sosyal çevrede etkili ve güzel konuşan bireylere karşı takınılan olumsuz tavırdan” olumsuz yönde daha çok etkilendiği şeklinde yorumlanabilir.

3.10. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisine Sahip Olmaya İlişkin Tutumları

Puan aralıkları	f	%	Toplamlı yüzde
20-30	-	-	-
31-40	-	-	-
41-50	1	0.5	0.5
51-60	1	0.5	1.1
61-70	2	1	2.1
71-80	27	14.3	16.3
81-90	57	30	46.3
91-100	102	53.8	100

Tablo 3.10.'da örnekleme alınan öğretmen adaylarının güzel konuşmaya ilişkin tutumunu belirlemek amacıyla hazırlanan ve en az 20, en fazla 100 puan alınabilecek bir tutum ölçeğinden aldıkları puanlar gösterilmektedir. Tabloda da görüleceği üzere öğretmen adaylarının 159'u (%83.8) bu ölçekten 81 ve üzeri puan almıştır. Bu bulgu öğretmen adaylarının çok büyük bir kısmının güzel konuşma becerisi ile ilgili yüksek düzeyde olumlu tutum geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.11. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisine Sahip Olmaya İlişkin Tutumları Üzerinde Cinsiyet Değişkeninin Etkisi

Tutum puan ortalamaları Sd=188	Bayan (N=114)		Erkek (N=76)		t	p
	X	S	X	S		
	91.19	7.90	87.88	10.04	2.536	.012

Tablo 3.11. incelendiğinde bayan öğretmen adaylarıyla erkek öğretmen adaylarının güzel konuşmaya ilişkin olumlu tutumları arasında istatistiki olarak bir fark olduğu görülmektedir ($p < .05$). Bu bulgu ilgili betimsel veriler yardımıyla incelendiğinde, bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre güzel konuşmayla ilgili olarak daha yüksek olumlu tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.12. Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisine Sahip Olmaya İlişkin Tutumları Üzerinde Sınıf ve Bölüm Değişkeninin Etkisi

Tutum puan ortalamaları	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd.	K.O.	F	p	Fark (*)
	Gruplar arası	72.376	3	24.125	.298	.827	-
	Gruplar içi	15049.335	186	80.910			
	Toplam	15121.711	189				

(*) 1) SÖB 1. sınıf; 2) SÖB 4. sınıf; 3) TÖB 1. sınıf; 4) TÖB 4. sınıf

Tablo 3.12. incelendiğinde güzel konuşmaya ilişkin tutum üzerinde sınıf ve bölüm değişkeninin etkili olmadığı görülmektedir [$F_{(3-189)} = .298$; $p > .05$].

4. SONUÇ

Araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğretmen adayları üniversite eğitimi almanın güzel konuşma becerisini olumlu yönde etkilediğini ancak üniversitede verilen sözlü anlatım dersinin bu becerinin gelişmesinde yetersiz kaldığını düşünmektedir.
2. Öğretmen adayları konuşma konusunda topluma model olabilecek kişilerden sırasıyla popüler müzik yapan sanatçıların, dizi veya sinema filmlerindeki karakterlerin ve siyasetçilerin olumsuz; üniversite hocalarının, şair ve yazarların ise iyi birer model oluşturduklarını düşünmektedirler. Öğretmen adayları konuşma hususunda kendilerine en az siyasetçileri, popüler müzik yapan sanatçıları ve haber spikerlerini; en fazla, çocukluklarının geçtiği çevrede bulunan yetişkinleri, sonra sırasıyla Türkçe/edebiyat öğretmenlerini, üniversitedeki hocalarını, ilkokul öğretmenlerini, arkadaşlarını ve annelerini model almaktadırlar. Bayan öğretmen adayları ilkokul öğretmenlerinden; erkek öğretmen adayları ise ağabeyleri/ablalarından daha fazla etkilenmektedir.
3. Öğretmen adayları bir konuşmanın etkili ve güzel olmasında konuşmacının fiziki görünüşü, konuşmayı materyallerle destekleme, konu, İstanbul ağzıyla konuşma ve konuşma içeriğinin düzenlenmesinin nispeten daha az; konuşmacının vurgu ve tonlamaları, konuya hakimiyeti, telaffuz, konuşma esnasında uygun yerlerde durma/

- duraksama, konuşmacının dinleyiciyi motive etme becerisi, ses tonu, konuşmanın işitilebilirliği ve beden dili kullanımının ise çok etkili olduğunu düşünmektedirler.
4. Öğretmen adaylarının güzel konuşmalarını, yanlış modeller seçmiş olma, güzel konuşma becerisine sahip olmayı önemsiz kabul etme, sosyal çevrede güzel konuşmanın önemsiz kabul edilmesi ve güzel konuşan bireylere karşı takınılan olumsuz tavır en az; endişe, heyecan, hazırlıksız konuşmak, bilinçaltımın konuşmayı etkilemesi ve özgüven eksikliği ise en çok etkileyen olumsuz faktörlerdir. Bu faktörlerden, sosyal çevrede etkili ve güzel konuşan bireylere karşı takınılan olumsuz tavır, erkek öğretmen adaylarını bayan öğretmen adaylarına göre daha fazla etkilemektedir.
5. Öğretmen adaylarının hemen tamamı güzel konuşmayla ilgili olarak olumlu tutuma sahiptir ve bu tutumlar üzerinde sınıf ve bölüm değişkeninin bir etkisi yoktur. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu, özellikle bayan öğretmen adayları, güzel konuşma becerisini kazanmak ve geliştirmek için kursa gitmek istemektedirler. Ancak öğretmen adaylarının çok büyük bir kısmı böyle bir kursa gitmemiştir.

5. KAYNAKÇA

1. QUANDT, J.I. (1983). Language Arts for the Child. Prentice-Hall, Inc. Engleood Cliffs. N.J. 07632.
2. ÖZBAY, M. (2003). Konuşma becerisi ve iyi bir konuşmanın ses özellikleri. Jandarma Eğitim Dergisi, S. 26. Haziran 2003.
3. NALINCI, A. N. (2000). Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Başarının Anahtarı: Yeniden Yapılanma. Ankara: Ümit Yayınları.
4. TEMİZYÜREK, F. ; ERDEM, İ. ve TEMİZKAN, M. (2007). Konuşma Eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.
5. YILDIZ, C. vd. (2006). Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.
6. OĞUZKAN, F. (1962). Güzel konuşma. İlköğretim, C. 27, S. 501, Mart.
7. SEFERCİOĞLU, M. N. (2001). Güzel Türkçemizin doğru telaffuzu meselesi. Türk Yurdu, Şubat-Mart, S. 162-163.
8. ÇONGUR, R. (1995). Söz sanatı (IV). Tömer Dil Dergisi, S. 32, Haziran.
9. GÜNDÜZ, O. (2007). İlköğretimde Türkçe Öğretimi (Editörler: Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol) Ankara: PegemA Yayıncılık.
10. KURUDAYIOĞLU, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. Türklük Bilimi Araştırmaları, (TÜBAR), S. 13.
11. DURLU, R. (1965). Konuşma Eğitimi. İlköğretim. C. 30, S. 528, Şubat.
12. TUNCAY, H. (2005). Konuşmak Yürek İster. Ankara: Hacettepe-Taş Yay.